

‘ผีเสื้อ’ แผลงปีกสวดย
เชื่อมสมดุล ‘ธรรมชาติ’

★ เติลนิวัล ★ ไอรีดตี

แมลงที่มีความสวยงาม ปีกมีสีสันลวดลายชวนมอง น่าหลงใหล “ผีเสื้อ” แมลงดังกล่าวนอกจากให้ความสุขเพลิดเพลินเมื่อได้พบเห็น อีกด้านหนึ่งยังมีความสำคัญต่อธรรมชาติระบบนิเวศ เป็นต้นทางจุดประกาย ปลุกความรักธรรมชาติ...

การดร ดอกจันทร์ นักวิจัย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ให้ความรู้พาสัมผัสเรื่องราวที่น่าสนใจซึ่งศึกษาได้จากผีเสื้อว่า แมลงเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศ ทำหน้าที่ช่วยการสืบต่อพันธุ์และขยายพันธุ์พืช และสำหรับ ผีเสื้อ แมลงที่รู้จักคุ้นเคย พบเห็นได้ง่าย นอกจากจะเป็นแมลงที่มีปีกสวยงาม มีสีสันสวย ยังมีความโดดเด่นหลายด้าน ดังเช่น การผสมเกสร ทั้งนี้ น้ำหวานจากดอกไม้เป็นอาหารของผีเสื้อ เรียกว่ากว่า 90 เปอร์เซ็นต์เลยทีเดียวที่ผีเสื้อกินน้ำหวานจากดอกไม้ และด้วยที่กินน้ำหวานจากดอกไม้ผีเสื้อจึงเป็นตัวช่วยผสมเกสรให้กับต้นไม้หลายชนิด

ผีเสื้อ ยัง เป็นอาหารของสัตว์ปีกในห่วงโซ่อาหาร อย่างเช่น นก และสัตว์เลื้อยคลาน และด้วยที่ผีเสื้อกลางวัน 1 ตัวสามารถวางไข่ได้ 500-1,000 ฟองตลอดอายุไข จากปริมาณเหล่านี้ซึ่งถือว่า มีมากพอที่จะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตอื่นได้ และสามารถอยู่รอด เติบโตขึ้นไปเป็นผีเสื้อช่วยผสมเกสรดอกไม้ ช่วยพืชขยายพันธุ์ต่อไป ดังนั้น หากขาดผีเสื้อในธรรมชาติไปก็จะส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ ความสมดุล ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและ

‘ผีเสื้อ’ แมลงปีกสวย เชื่อมสมดุล ‘ธรรมชาติ’

เชื่องสมดุล 'ธรรมช'

“ความสว
เป็นตัวแทนบอก

ความล้มพันธกับธรรมชาติ

“ช่วงฤดูร้อนอาจพบผีเสื้อได้น้อย แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงพบเห็น และไม่เพียงเฉพาะในผืนป่า สวนในบ้าน ในแหล่งชุมชน พื้นที่ในเมือง สวนสาธารณะก็มีหลายชนิดที่พบ โดยช่วงที่จะเริ่มเห็นผีเสื้อไบยบินจะเห็นได้นับแต่มีแสงแดด กระทั่งถึงช่วงบ่ายแก่ ๆ ก่อนค่ำ จากนั้นผีเสื้อจะเริ่มหาพื้นที่ที่ปลอดภัย เกาะซ่อนตัวเพื่อพักผ่อนก่อนจะออกบินใหม่ในวันรุ่งขึ้น”

นักวิจัยแมลงเล่าเพิ่มอีกว่า ช่วงเวลา

กลางวันก็สามารถพบเห็นผีเสื้อได้ เพราะมีดอกไม้บางชนิดที่แย้มบาน ช่วงกลางวันจึงมีผีเสื้ออีกกลุ่มหนึ่งที่ออกหากิน ผีเสื้อกลางคืนส่วนมากมักมีสีน้ำตาล สีดำเทา ๆ สีขาว แต่ที่มีสีสันสวยก็มี สำหรับผีเสื้อในเขตเมือง สวนในบ้านที่มีความน่าสนใจ ที่พบได้บ่อยมีหลายชนิด ดังเช่น ผีเสื้อหนอนใบรัก ผีเสื้อกลางวัน สีเหลืองอมส้ม ขอบปีกมีสีดำ ผีเสื้อชนิดนี้พบเห็นได้บ่อย โดยเฉพาะรอบบริเวณบ้าน ซึ่งในอดีตในเขตชุมชนเมืองจะมีพื้นที่ที่กว้าง พื้นที่ว่างซึ่งเป็นแหล่งอาศัยและเป็นแหล่งอาหารให้กับผีเสื้อ โดยพืชอาหารจะเป็นต้นรักซึ่งขึ้นในพื้นที่โล่งพื้นที่ว่าง แต่ปัจจุบันอาจลดน้อยลง เพราะแหล่งอาหารของผีเสื้อลดลง พื้นที่อาศัยของผีเสื้อเปลี่ยนไป ผีเสื้อชนิดนี้จึงน้อยลงด้วย

ผีเสื้องูทอง ผีเสื้อสีเหลืองขนาดใหญ่ ปีกคู่หน้าของเขามีสีดำ มีลายริ้วเป็นสีเทาจาง ๆ ส่วนปีกคู่หลังจะเป็นสีเหลือง ถ้าเป็นตัวผู้จะมีสีเหลืองเกือบทั้งแผ่นปีก ส่วนตัวเมียจะมีลายสีดำสลับเป็นอีกชนิดหนึ่งที่พบได้ในเขตเมือง แต่ปัจจุบันอาจลดลงเช่นกัน ด้วยที่พื้นที่อาศัยที่เหมาะสมกับผีเสื้อ หรือพืชอาหารลดลง ส่วนพืชที่เป็นแหล่งอาหารให้กับผีเสื้องูทองได้แก่ กระเช้าสีดา หรือกระเช้า

งูทอง ไม่เถาที่ถือว่านำมาใช้ประโยชน์ได้ค่อนข้างน้อย ต่างจากต้นรัก ซึ่งนอกจากนำดอกมาร้อยมาลัย หรือนำมาใช้ในงานประดิษฐ์ บางบ้านยังปลูกต้นรักไว้เป็นไม้มงคล ซึ่งก็เป็นโอกาสทำให้ผีเสื้อหนอนใบรักอยู่รอดได้ เพราะพืชอาหารมีมากกว่า

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายชนิด โดยถ้าบ้านใดปลูก ต้นมะนาว ต้น

มะกรูด ปลูกส้ม จะได้ชมชนิดได้แก่ ผีเสื้อเงา ผีเสื้อบ้านเรือน โดยพืชอาหาร

ในพื้นที่ธรรมชาติ

พื้นที่ที่เป็นแหล่งศึกษาผีเสื้อกล่าวถึงได้แก่ อุทยานแห่งชาติตรงกลาง เป็นรอยต่อหรือแมลงบางอย่างที่พบชนิดที่พบทางใต้ ก็จะมีพบ

การตร ขยายความ

พื้นที่ที่กว้างที่มีความสมบูรณ์กลางหน้าแล้งถึงต้นหน้าฝนตามพื้นที่ที่เป็นลำธารที่ต่าง ๆ ในหน้าแล้งมีน้อยโดยปริยาย จึงเป็นโอกาส

อุทยานแห่งชาติ

ปลวกสวย ธรรมชาติ'

หลากหลายชนิด และสำหรับผีเสื้อแสนสวยที่พบในพื้นที่แก่งกระจาน ซึ่งในจำนวนมากมายหลายร้อยชนิดตามที่มีรายงานใน

ธรรมชาติ

หลากหลายชนิด และสำหรับผีเสื้อแสนสวยที่พบในพื้นที่แก่งกระจาน ซึ่งในจำนวนมากมายหลายร้อยชนิดตามที่มีรายงานในเอกสาร ส่วนหนึ่งในผีเสื้อที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษได้แก่ **ผีเสื้อหางติ่งสะพายเขียว** และ **ผีเสื้อพอมด** โดยชนิดแรก **ผีเสื้อหางติ่งสะพายเขียว** เป็นผีเสื้อที่หายากชนิดหนึ่งของไทย เป็นหนึ่งในแมลงคุ้มครองพบเห็นค่อนข้างยากเมื่อเทียบกับผีเสื้อชนิดอื่น ๆ

ผีเสื้อพอมด จัดเป็นผีเสื้อที่หายาก

๘๘ ความสวยงามมีที่มา เป็นตัวแทนบอกเล่าชัดเจน

เช่นกัน เป็นผีเสื้อขนาดกลาง สีค่อนข้างไปทางน้ำตาลอมแดง ปีกด้านล่างจะเป็นลวดลายสีน้ำตาลเข้ม และอีกหลายชนิด ส่วนในพื้นที่ปางสีดา ซึ่งมีปริมาณผีเสื้ออยู่มาก โดยที่โดดเด่นได้แก่ **ผีเสื้อลายซิกแซก** ผีเสื้อกลางวันในกลุ่มผีเสื้อบินเร็ว ลักษณะตัวจะไม่ใหญ่ สีเหลือง บนตัวจะมีลายซิกแซก และอีกชนิดได้แก่ **ผีเสื้อเขิงลายใหญ่** เป็นผีเสื้อในวงศ์ผีเสื้อหางติ่ง มีลักษณะพิเศษที่สีส้มและลวดลาย โดยจะคล้ายกับผีเสื้ออีกกลุ่มหนึ่งคือ ผีเสื้อจรรยา ผีเสื้อหนอนใบรัก ซึ่งผีเสื้อเขิงลายจะมีหลายชนิด และเกือบทุกชนิดเป็นผีเสื้อที่เลียนแบบผีเสื้อจรรยา ผีเสื้อหนอนใบรักแทบทั้งหมด ทั้งนี้ก็เพื่อการดำรงชีวิตอยู่รอดในธรรมชาติ

ผีเสื้อยังมีหลากหลายเรื่องราวที่น่าสนใจ อีกส่วนหนึ่งคือเชื่อมโยงพาให้เราใกล้ชิดกับธรรมชาติยิ่งขึ้น โดยนักวิจัยแมลงไข่มดมอง กล่าวถึงสิ่งที่ศึกษาเรียนรู้ได้จากผีเสื้อทั้งท้ายอีกว่า ผีเสื้อเป็นแมลงที่มีอายุลั้น เกิดมาไม่นานก็จบชีวิตลงซึ่งอาจทำให้ไม่ถึงความสำคัญ แต่แท้จริงในวงจรชีวิตที่สั้นของผีเสื้อมีความน่าสนใจ โดยผีเสื้อเป็นตัวแทนธรรมชาติ เป็นจุดเชื่อมโยงที่จะปลูกสร้างความรักธรรมชาติ เป็นแบบอย่างการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก ๆ ได้สัมผัส นับแต่ก่อนมาเป็นผีเสื้อแสนสวย ที่เริ่มจากการเป็นไข่ เป็นตัวหนอนที่ยังไม่มีความสวยงามใด ๆ จุดประกายความสนใจ ปลูกสร้างความรักธรรมชาติ ปกป้องและดูแลสิ่งแวดล้อม โดยก่อนที่จะเห็น **ความสวยงามนั้นมีที่มา** ซึ่งผีเสื้อเป็นตัวแทนบอกเล่าได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้การศึกษาผีเสื้อ ศึกษาแมลงยังส่งต่อความรู้ต่อไปในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านชีววิทยา นิเวศวิทยา หรือแม้กระทั่งไวยากรณ์อีกหลากหลายซึ่งก็มีจุดเริ่มต้นจากแมลง อย่างเช่น ผีเสื้อ ซึ่งปรากฏในงานศิลปะหลายด้าน ในงานดีไซน์ ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากผีเสื้อ เป็นต้น

ส่วนถ้าบ้านใดอยากให้มีผีเสื้อบินมาทักทาย มีแหล่งดูผีเสื้ออยู่ใกล้ ๆ คงต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม โดยในสวนหากเลือกปลูกพืชที่ได้ประโยชน์แก่เราและแมลงไว้บ้าง อย่างเช่น ต้นมะกรูด มะนาว หรือไม้ดอกสีส้มสวย ๆ ที่เป็นแหล่งอาหารดึงดูดผีเสื้อได้อย่างเช่น ต้นเข็ม บานชื่น ผกากรอง ฯลฯ ก็จะเป็นการเริ่มต้นเพิ่มปริมาณผีเสื้อ...
แมลงปีกสวยที่มีมนต์เสน่ห์

• พงษ์พรรณ บุญเลิศ •

มะกรูด ปลูกส้ม จะได้ชม **ผีเสื้อหนอนมะนาว** **ผีเสื้อหางติ่ง** และอีกชนิดได้แก่ **ผีเสื้อเนร** ผีเสื้อขนาดเล็กสีเหลือง อีกชนิดที่พบได้ตามบ้านเรือน โดยพืชอาหารของผีเสื้อชนิดนี้ค่อนข้างหลากหลาย

ในพื้นที่ธรรมชาติ ผีเสื้อที่มีความโดดเด่นก็มีอยู่ไม่น้อย โดยพื้นที่ที่เป็นแหล่งศึกษาผีเสื้อและแมลงมีอยู่หลายสถานที่ ที่ได้รับการกล่าวถึงได้แก่ **อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี** พื้นที่นี้เป็นจุดตรงกลาง เป็นรอยต่อระหว่างโซนทางเหนือและทางใต้ เป็นจุดที่พืชหรือแมลงบางอย่างที่พบทางใต้เหนือจะพบได้ที่นี่ และก็มีแมลงบางชนิดที่พบทางใต้ ก็จะพบในพื้นที่นี้เช่นกัน

ภาครตร ขยายความเพิ่มอีกว่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นพื้นที่กว้างที่มีความสมบูรณ์ ช่วงที่จะพบผีเสื้อได้มากจะเป็นช่วงประมาณ กลางหน้าแล้งถึงต้นหน้าฝน โดยช่วงหน้าแล้งจะเห็นผีเสื้อบินมารวมตัวกันตามพื้นที่ที่เป็นลำธารหรือดินแฉะ ๆ ทั้งนี้ความชุ่มชื้นของดินตามพื้นที่ต่าง ๆ ในหน้าแล้งมีน้อยลงจึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผีเสื้อบินมาอยู่รวมกัน โดยปริยาย จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะศึกษา สัมผัสความสวยงาม

อุทยานแห่งชาติปางสีดา เป็นอีกแหล่งศึกษาผีเสื้อ ซึ่งมีผีเสื้อ

บ้านใดปลูก ต้นมะนาว ต้น